

Campanya

Per una biblioteca escolar viva

“La biblioteca és la més democràtica de les institucions perquè ningú pot dir-nos què, quan, ni com llegir.” Doris Lessing

Maig 2016

QUI SOM:

Bibliomèdia¹ neix l'any 1995, un grup de persones amb inquietuds per millorar i buscar suports per les biblioteques escolars comencem a organitzar-nos com a grup de treball, esdevenint un àmbit més de la Federació de MRPC, que ens dóna suport institucional, legal i d'infraestructura. Actualment som unes dues-centes persones de tot Catalunya que treballem en xarxa i presencialment per compartir experiències i contribuir a fer realitat que la biblioteca escolar esdevingui una eina imprescindible en la nova manera d'ensenyar i aprendre.

CONTEXT:

La Mancomunitat de Catalunya (1914-1925) va fer una aposta decidida per la cultura i l'ensenyament. Les biblioteques, tant públiques com escolars, van ser una realitat a partir d'aquell moment.

Després de molts anys de desert en què entitats com l'Associació de Mestres Rosa Sensat i L'Amic de Paper van dedicar-hi prou esforços, finalment l'any 2005 el Departament d'Ensenyament va crear el Programa d'Innovació Educativa *Biblioteca Escolar Puntedu*.² En aquest programa s'inclouïa la formació dels responsables de biblioteca, l'elaboració de documents de suport, el manteniment de l'aplicació de gestió de biblioteques *ePèrgam* i la iniciació dels Plans de Lectura de Centre. Això va suposar la posada en marxa i reconeixement de més d'un miler de biblioteques escolars registrades. El nombre real, però, el duplica. Són biblioteques escolars sense els recursos humans i materials necessaris a causa de les retallades i canvis de política educativa dels últims anys que van paraitzar el desenvolupament del Programa que tenia una durada inicial de deu anys.

ARGUMENTACIONS

Pedagògiques:

- a. El coneixement, l'ús i la valoració de la biblioteca escolar està present en els currículums obligatoris de primària i secundària i en els seus desplegaments.
- b. La funció pedagògica del personal bibliotecari, és un factor estratègic pels centres educatius (com a formador del claustre, dels alumnes, en el vessant literari i de recerca) i així s'explicita en documents de governança dels centres educatius com el pla de lectura, el pla TAC.
- c. La formació d'usuaris que ofereix la biblioteca escolar és un aprenentatge útil per a tota la vida i el primer pas de la competència informacional.

¹ Podeu visitar el bloc a <http://grupbibliomedia.blogspot.com.es/>

² Podeu visitar el web a <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/biblioteca/puntedu/>

- d. El fons de la biblioteca dóna suport a la comprensió de l'entorn i d'un mateix.
- e. La biblioteca és una eina que va al compàs de l'evolució tecnològica i és un marc ideal per a l'assoliment de noves maneres de cercar informació i noves maneres de llegir, en paper i en pantalla³.

Cultural-lingüístiques:

- a. La biblioteca és una finestra oberta al món que fomenta el coneixement de la diversitat cultural que hi ha en els nostres centres.
- b. Esdevé un garant de la llengua i cultura pròpia del nostre país al mateix temps que permet la difusió de produccions en altres llengües.

Sòcio-polítics:

- a. La biblioteca escolar és la primera i moltes vegades, única, a la que tindran accés tots els infants al llarg de la seva escolarització obligatòria.
- b. Dóna accés a la informació a tots els alumnes del centre.
- c. Això fa que esdevingui un entorn igualador i cohesionador.
- d. A més, és un element compensador en situacions de fragilitat.
- e. Des de la biblioteca es forma persones crítiques i solidàries.

“Són ports segurs, en elles l'ús i consum d'informació no s'utilitza amb fins privats. A EEUU han adoptat el rol de defensa dels interessos dels ciutadans enfront dels interessos privats.” Javier Celaya, Universitat d'Alcalà.

Legislatiu-normatives:

- a. La presència de la biblioteca escolar, i per tant, el seu manteniment és prescriptiu:

Article 113 de la LOE

1. Los centros de enseñanza dispondrán de una biblioteca escolar.
2. Las Administraciones educativas completarán la dotación de las bibliotecas de los centros públicos...

Article 88 de la LEC

³ Visiteu el directori de blogs i webs de biblioteques escolars a <http://blocs.xtec.cat/bibliotequesescolars/>

Visiteu també el blog de recursos digitals per a la biblioteca de primària a

<http://recursosdigitalsbep.blogspot.com.es/> o bé el de secundària a <http://recursosdigitalsbes.blogspot.com.es/>

L'article 88 de la Llei d'educació 12/2009, del 10 de juliol (DOGC) estableix que els centres educatius de Catalunya han de disposar d'una biblioteca escolar, com a espai d'aprenentatge, d'accés als recursos informatius i d'assoliment de l'hàbit lector...

Què en diuen els nostres alumnes:

"M'agrada molt la biblioteca perquè és molt tranquil·la i puc llegir qualsevol llibre quan em vingui de gust." (Carla J.-6è)

"M'agrada la biblio perquè s'hi està molt tranquil" (Arnau M.-6è)

"A mi m'agrada la biblioteca perquè hi ha llibres xulos" (Gemma M.-3r)

"A mi m'agrada la biblioteca perquè hi ha contes divertits" (Cristian P.-3r)

"A mi m'agrada la biblioteca perquè em vénen idees molt interessants i també perquè m'agrada llegir" (Nerea F.-4t)

"M'encanta anar a la biblioteca perquè t'ho passes molt bé i perquè pots fer treballs als ordinadors i agafar llibres i pelis. (Fran B.-4t)

ESTUDIS D'IMPACTE

Per començar, no oblidem pel prestigi i la significança mundial de la institució, les paraules de la UNESCO/IFLA en el Manifest Biblioteca Escolar de l'any 2000:

"S'ha demostrat que, quan els mestres i els bibliotecaris treballen junts, els estudiants aconsegueixen millorar el seu nivell d'alfabetització, lectura, aprenentatge, resolució de problemes i d'habilitats en l'ús de les TIC. "

A continuació presentem una sèrie de conclusions què s'ha arribat a partir de diferents estudis sobre l'impacte de la biblioteca en l'èxit escolar als EEUU. Allà les biblioteques escolars compten amb un especialista en biblioteques reconegut a horari complet, suport de la direcció i econòmic.

- Les escoles que han confiat en les seves biblioteques per donar suport als estudiants en l'alfabetització informacional obtenen una motivació, un increment en els resultats i unes taxes de graduació més altes.
- L'estudi, mostra com la presència d'un bibliotecari qualificat, pot suposar una gran diferència en la consecució de la lectura dels estudiants. L'oportunitat de lectura voluntària i lliure, en espais de la BE, té efectes positius en la comprensió lectora, el vocabulari, el lletreig, l'ús de la gramàtica i l'estil en l'escriptura.
- Un altre estudi, realitzat a 6 estats mostra que quan més alta és la professionalitat del personal, més gran el fons imprès/digital, i més alta la

inversió, més tendeix l'alumnat a uns resultats més alts (entre un 10-20%) en les proves de lectura oficials. Altres objectius assolits són:

- Èxit dels estudiants en treballs i tasques basades en la recerca.
- Desenvolupament d'habilitats d'aprenentatge independent.
- Desenvolupament de l'ús ètic de la informació.
- Desenvolupament de la capacitat de transformar la informació.

A Austràlia, l'empresa Softlink realitza des de l'any 2010 un estudi sobre les biblioteques escolars australianes, per encàrrec del govern australià. De l'últim estudi [2014] destaca clarament **una tendència**: les biblioteques escolars creixen en els centres educatius australians tant en espai físic, com en espai virtual (recursos) i els mestres bibliotecaris enriqueixen el procés d'ensenyament i aprenentatge mitjançant un paper d'especialistes.

Dins les conclusions volem fer notar les següents:

- Es detecta una correlació positiva entre el nombre de bibliotecaris (o persones responsables) de la biblioteca escolar i els resultats escolars. Ressalta també la consideració que els professionals bibliotecaris tenen per part de les escoles.
- La correlació entre el pressupost per a biblioteques i els resultats dels alumnes en les competències lingüístiques i matemàtiques és molt positiva i corrobora una tendència observada des de 2010.

A Escòcia, l'estudi Williams, Waves& Coles de 2013 mostra evidències de l'impacte de les biblioteques escolars en:

“Higher test or exam scores equating to academic attainment: this includes academic attainment in the form of higher standardised test scores in reading, language arts, history and maths, and better grades in curriculum assignments or exams;

Successful curriculum or learning outcomes, including information literacy: this includes higher quality project work, the development and practice of information literacy, increased knowledge and reading development; and

Positive attitudes towards learning: including increased motivation, improved attitude towards learning tasks, self-esteem, and wider reading for pleasure. “

PROPOSTA

Arribat aquest punt, considerem necessari presentar les següents demandes:

- a. La reactivació i millora del **Programa biblioteca escolar Puntedu**, o similar, que suposi, la dotació, el reconeixement i el manteniment de la resta de biblioteques escolars del territori. S'ha de tenir present que des que es va iniciar el programa s'han emès aproximadament uns 4000 certificats de formació entre mestres i professorat de secundària...⁴
- b. La **figura de bibliotecari escolar com a especialista** amb dedicació plena dins la funció pública. Mentre no sigui així, que s'equipari a nivell de reconeixement de mèrits i complements, el càrrec de coordinadors/es de biblioteca a escoles i instituts públics amb la resta de càrrecs de coordinació: TAC, LIC, de riscos, de cicle...Cal reconèixer el pas endavant que s'ha fet darrerament (decret 26 d'abril 2016) en definir el nou perfil lectura i biblioteca escolar del Departament d'Ensenyament.
- c. La presència d'una **matèria comú en la formació inicial dels mestres** perquè hi hagi una consciència col·lectiva del potencial pedagògic de la biblioteca.
- d. Una **formació específica** per al responsable de la biblioteca que inclogui el vessant literari i també el vessant de competència informacional. Sabem que des de fa uns anys s'ofereix la Menció de biblioteca en la formació de Grau d'Educació Primària a la Universitat de Barcelona i a la de Girona, a la Universitat Autònoma de Barcelona hi ha una assignatura sobre biblioteca escolar en la menció de Llengua i Literatura. També hi ha un Màster interuniversitari UAB i AB i un Postgrau per part de la UAB.
- e. Un **sistema de catalogació** vàlid per tot l'àmbit territorial per no repetir la mateixa feina en diferents centres i no passar-se l'estona de càrrec fent aquesta feina tècnica.
 - i. Cercar models de catalogació confluents amb el de Sistema de Lectura Pública de Catalunya. Estudar la unitat dels catàlegs de les biblioteques escolars sense perdre el treball realitzat amb l'ePèrgam.
 - ii. La col·laboració del Departament de Cultura amb el Departament d'Ensenyament. Recollir el treball i l'experiència del Pla de biblioteques escolars de l'Institut Municipal de Barcelona i la biblioteca Artur Martorell.
- f. Tenir en compte el model aportat en el document del Departament d'Ensenyament **Directius i estàndards de biblioteca** escolar sobre els espais, equipaments, fons, serveis, personal, finançament i avaluació.

Per tal de satisfer aquestes demandes, creiem convenient:

⁴ Vegeu Pla de Formació en Biblioteques <http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/biblioteca/formacio/>

1. Partir dels documents tècnics elaborats al Departament d'Ensenyament i les experiències dutes a terme.
2. Tenir en compte les entitats i administracions: Facultat de Biblioteconomia i documentació, Departaments d'Ensenyament i de Cultura, Grup Bibliomèdia de la FMRPC, Col·legi de Bibliotecaris Documentalistes, les Universitats (formació de grau d'educació primària), els ICEs i les xarxes de biblioteques públiques.
3. Tenir en compte la dualitat del perfil professional necessari: tècnic i pedagògic, que implica coneixement sobre gestió bibliotecària, sobre literatura infantil i juvenil, competència informacional i destreses TIC/TAC.

Referències documentals:

1. Currículum d'educació primària. DECRET 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.
<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6900/1431926.pdf>
Currículum d'educació secundària. DECRET 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments d'educació secundària obligatòria.
<http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/6945/1441278.pdf>
2. El pla TAC de centres.
http://ensenyament.gencat.cat/web/sites/ensenyament/.content/home/departament/publicacions/colleccions/tac/pla-tac-centre/tac_1.pdf
3. El Pla de Lectura de Centre. A favor de l'èxit escolar.
http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0015/4fcb7f08-acc8-43ad-b1bf-5f303ec82902/lectura_centre_educatiu.pdf
4. Directrius i estàndars de la biblioteca escolar.
http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/38547944-4b4c-4f90-b364-ad81076f48fd/directrius_biblio_centres
5. Impact of school libraries on learning. Williams, Waves&Coles.October 2013.
http://scottishlibraries.org/wp-content/uploads/2015/05/SLIC_RGU_Impact_of_School_Libraries_2013.pdf

6. The Impact of School Library Media Centers on Academic Achievement. Lance, Hamilton & Rodney (2000-01). <http://www.ericdigests.org/1995-1/library.htm>
7. Australian School Library Survey(2014)
<http://www.ub.edu/blokdebid/ca/content/estudi-de-les-biblioteques-escolars-el-cas-australia>
8. Anuari de l'Observatori de biblioteques, llibres i lectura. 2012.v.2. *Les biblioteques escolars a Catalunya* de Mònica Baró i Pau Raga.
<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/262078/349260>